

Klimaet - en sikkerhetstrussel?

Mye blest om
"Finn meg"

Ny koordinator
for frivillighet

Redaktør

Mer kunnskap – større ansvar

Vi har allerede kommet et godt stykke ut i det nye året. Den opphetede diskusjonen om strømpriser og strømkriser har stilnet. Mye kan sies om den, men den viste i hvert fall til fulle hvor sårbare vi er på dette området. Media har vært dominert av Irak-krisen og ulike kriser i kjølvannet av denne. Når krig truer, er det naturlig at andre temaer kommer i bakgrunnen. Oppsummeringen av ulike tildragelser på beredskaps- og sikkerhetsfronten fra fjoråret, setter en imidlertid på tanken om at vi her i landet ser ut til å trenge en oppdatering når det gjelder enkel basiskunnskap i å tenke sikkerhet i det små. Når det man trodde var elementær kunnskap om slokking av brann i smultgryter, ser ut til å være helt glemt, og når noen finner på å sette på kokeplater for å holde det varmt i en leilighet, så er det ikke tvil om at organisasjoner som KFB, som driver med informasjon om sikkerhet og beredskap, fortsatt har viktige oppgaver å ta fatt på. Forleden kom jeg tilfeldig over en liten lokalavis på Vestlandet som refererer årsstatistikken fra

Securitas i Sogn og Fjordane. Den viser at "462 kaffetraktarar eller kokeplater vart avslagne av vektarne i 2002. Det er ein auke på over 100 prosent. Dei let at 13 000 dører og vindauga som skulle vore låste. Det er også ein dramatisk auke i talet på levande lys som er attglymde når folk går heim for dagen". Dette er skemmande tall, skriver avisen og mener at det er stort behov for vaktthold. Men det viser først og fremst voksende ansvarsløshet, skriver avisen.

Manglende kunnskap kombinert med voksende ansvarsløshet er en farlig kombinasjon. Derfor har KFB fortsatt en viktig oppgave som "oppdrager" og informatør når det gjelder sikkerhets- og beredskapstenkning. Både i det små - og på større arenaer.

Målfrid Bolstad

Leder

Nye utfordringer

Det skjer for tiden store forandringer både innen Forsvaret og den sivile beredskapen. I Forsvaret foretas det sterke nedskjæringer i mannskap og materiell, og det pågår heftige diskusjoner om blant annet verneplikten og heimevernets rolle. Den sivile beredskapen står også overfor nye og store endringer og omorganisering. For KFB betyr disse endringene neppe noen endringer i oppgavene. Men trolig blir fokuset på totalkonseptet for samfunnsikkerhet enda sterkere. KFBs vedtekter, retningslinjer og arbeidsplan er et viktig verktøy i dette arbeidet, der målet er å skape et tryggest mulig samfunn.

Som samarbeidsorgan for sju forskjellige organisasjoner er det viktig å holde fast på at det er gjennom samhandling vi blir sterke. I den forbindelse faller det naturlig å sitere en tidligere meget kjent fotballtreners etterhvert så berømte ord om å "gjøre hverandre gode". Dette gjelder også KFBs

organisasjoner: Det er gjennom samhandling og samarbeid at vi kan fremstå som et godt beredskapslag.

På det forestående årsmøtet takker jeg for meg som KFBs leder. Jeg mener at det er viktig at KFB, med de nye utfordringene vi står overfor, også får ny ledelse, som kan se beredskapsarbeidet med nye øyne og fra nye vinkler. Det er viktig at vi fortsetter å bygge på, og utvikle nettverket vårt, og bygge nye allianser, både her i landet og på nordisk basis.

Jeg vil med dette takke for spennende og utviklende år og godt samarbeid, både lokalt og regionalt, og ønske KFB lykke til med vårt viktige arbeid videre.

Aase Aanonsen.

Av innholdet:

- 3 Mye blest rundt "Finn meg" | 4 Hverdagsstresset skal også takles | 7 Klimaendringer - en sikkerhetstrussel | 10 Fakta om frivillige | 14 Kronikk | 16 Lotteforbundet jubilerer | 20 Nye bøker | 22 KFB-materiell | 23 Adresser | 24 Best beredskap i store byer

Her øver Veronika, Aurora og Helen (fra v.) på å klemme et tre ved Svinndal barnehage. Foto: Tor Jarild, Scanpix.

Stor oppmerksomhet rundt "Finn meg"

Det har vært mye blest rundt KFB-prosjektet "Finn meg" (tidligere kalt "Hitta Vilse"). Både fjernsyn og aviser har fulgt barna i Svinndal på skogstur for å se nærmere på hva opplegget går ut på. Det har resultert i store oppslag i avisene og program i fjernsynet.

Rundt ti lærere, SFO- og barnehageansatte ble i høst kurset av en instruktør fra det svenske Civilforsvarsforbundet. Siden har 85 barn i Svinndal barnehage og på Svinndal skole vært i gang med å lære noen knep i å overleve inntil hjelpen kommer - hvis de skulle gå seg bort.

Tre knep skal barna lære seg. Å klemme et tre. Å synes og høres. Å finne ly og holde varmen.

Foreldrene har også fått informasjon om prosjektet.

- Vi lærer dem å klemme et tre fordi det bidrar til at barn holder seg i ro på ett sted, og ikke vandrer langt avgårde. Da blir de mindre slitne, og det er lettere å finne dem. Dessuten forebygger det panikk å ha et fast punkt å holde rundt, sier prosjektleder Eline Uthus, folkehelsekoordinator i Våler kommune.

Barna lærer å lage "stoppteegn". De risser tre streker på stien, legger tre trepinner eller kongler etter hverandre. Dette er et signal til dem som leter at her har barnet vært. Å gjøre seg synlig kan man gjøre

ved å henge en plastpose, sekken sin eller noe annet som syns opp i et tre. De større barna lærer hvordan de kan bygge en hytte.

- Vi skremmer ikke barna! understreker Eline Uthus, som en kommentar til at en av landets store organisasjoner har vendt tommelen ned for ideen og heller vil legge vekt på turglede til barn istedenfor å spre frykt for hva som kan skje hvis man blir borte.

- Det er ingen motsetning mellom å ha det hyggelig på tur og samtidig lære seg noen lure triks hvis noe skulle gå galt, presiserer Eline Uthus. - Vi har da også registrert at Norges Røde Kors synes ideen har noe for seg. En av hjelpekorpsenes erfaringer er jo nettopp at det ofte er svært vanskelig å finne bortkomne barn, fordi de tilbakelegger mye lengre strekninger enn man skulle tro de ville være i stand til.

Hitta Vilse ble "Finn meg"

KFBs prøveprosjekt "Hitta Vilse" - et opplæringstilbud i beredskapsopplysning for barn etter svensk modell - er under full utprøving i Våler i Østfold. Nå har hovedstyret også vedtatt at prosjektet på norsk skal hete "Finn meg". Formålet med "Finn meg" er å gi barn kunnskaper til å takle en situasjon der de har gått seg vill. Det er utarbeidet en arbeidsbok der barn gjennom ulike oppgaver kan lære seg hvordan de bør oppføre seg for å bli funnet raskest mulig, hvis de har gått seg bort. I prosjektperioden benyttes det svenske materialet. Hvis KFB velger å gå videre med prosjektet, vil materialet bli oversatt og bearbejdet til norske forhold.

VIL DU VITE MER?

Hvis du vil vite mer om "Finn meg"-prosjektet, kan du henvende deg til KFBs sekretariat. Prosjektleder Eline Uthus har sammenfattet en kort beskrivelse av prosjektet til dem som måtte være interessert.

KFBs leder Aase Aanonsen **nestleder** Gretha Thuen **org.sekr.** Randi Limyr **redaktør** Målfrid Bolstad

kontor-medarb. Rita Kiil **utgiver** Kvinners Frivillige Beredskap, Oslo mil/Akershus, 0015 Oslo

Besøksadresse: Skippergata 17 **tlf** 22 42 49 12 - 23 09 34 58 **fax** 22 42 85 52 **forsiden** Norsk natur

design RM grafika as www.rmgrafika.no 69 700 560 **opplag** 8300 **nb** stoff fra bladet kan brukes fritt med kildeang.

Hverdagsstresset skal også takles

- Det er nærliggende å tro at stress og traumatiske opplevelser blant våre soldater i internasjonal tjeneste skyldes opplevelser i forbindelse med krigshandlinger av forskjellig slag. Utfordringene ligger imidlertid ofte i å håndtere fremmed kultur, klima, forurensning, fattigdom og sult, hat og rivalisering mellom partene i det aktuelle landet, sier nestleder i Forsvarets stressmestringsteam for internasjonale operasjoner, overlege og spesialist i arbeidsmedisin, Anne Kari Rom.

Målfrid Bolstad

- Minoritetsproblemer, tiggere, nye typer sykdommer kombinert med minefare og trafikkfare, er også stresskapende elementer i utenlandssoldatenes nye hverdag. Hittil har 65 000 norske soldater og befal deltatt i utenlandsoperasjoner.

Overlege Anne Kari Rom orienterte om stressmestringsteamets oppgaver under KFBs kontaktmøte med organisasjonene 16. oktober. Hun har vært overalt der norske soldater tjenestegjør, og det er standardprosedyre at et medlem av stressmestringsteamet reiser ut hvis det er ønskelig

MANGE FELLES UTFORDRINGER

- Mange av utfordringene er de samme, enten tjenesten foregår i Afghanistan, Bosnia eller Kosovo. Men noen utfordringer er spesielt knyttet til det landet der utenlandsoperasjonen befinner seg. Kosovo, for eksempel, er krigsherjet og forurenset. Røyken fra kullfyrte kraftverk råkelegger Kosovo og forurenser med kulldioksid og sot. Soldatenes hverdag er preget av patruljering i små landsbyer, kjøretøykontroller, våpensøk og husundersøkelser. Med en arbeidsledighet på 80 prosent er det duket for en blomstrende illegal virksomhet. Å se den store fattigdommen, for eksempel blant sigøynere, kan være en stor belastning.

I Afghanistan er det harde klimaet - det kan bli svært kaldt, helt ned mot minus 30, eller svært varmt, opp til + 40 grader - en stor utfordring. Det samme er kommunikasjonsforholdene, som innebærer begrensede muligheter til telefon og Internett. Også innkvarterings-, sanitær- og forsyningsforholdene kan tære på.

- Vår jobb er å sette alle som skal tjenestegjøre under slike forhold best mulig i stand til å utføre tjenesten sin på best mulig måte, samt ha et opplegg for dem hvis de skulle trenge det, både under og etter tjenesten.

Beveggrunnene for å søke seg til utenlandstjeneste kan være mange - spenning, ønske om nye opplevelser, ønske om å gjøre

en innsats. Ingen bør bruke en slik tjeneste til å reise fra problemer. Soldatene som reiser ut i dag, har kortere tid til å bli kjent med hverandre før tjenesten enn de hadde tidligere.

I GÅR GIKK EN GRIS FORBI..

- Det er hverdagsstresset som tærer. Målet med tjenesten er jo nettopp at det ikke skal skje noe.

Dagene kan bli ensformige, "man sparket grus og kjeder seg". Eller som en soldat uttrykte det: "- I går gikk en gris forbi". Det kan også føles som en belastning at man ikke får brukt sin militære kunnskap. Bevegeligheten er innskrenket, man er langt vekk fra familie og venner, bortsett uten mulighet til å være aleine. Man skal forholde seg til mange forskjellige nasjoner med ulike tradisjoner og kulturer - og i blant kommer det også negative meldinger hjemmefra. Jenter kan faktisk finne på å slå opp via en tekstmelding på mobiltelefonen!

Vi i stressmestringsteamet skal lære dem noe om hva som vil møte dem i den nye tjenesten. Jo mer de vet om stedene de kommer til, desto bedre er de i stand til å møte utfordringene når de kommer. Vi lærer bort stressmestringsteknikker både når det gjelder hverdagsstress og stress i forbindelse med vanskelige situasjoner. For familien hjemme er det laget et støtteopplegg, blant annet skal familien ha et tilgjengelig telefonnummer de kan ringe til hele døgnet.

STOR OVERGANG Å KOMME HJEM

- Vi skal heller ikke glemme at det også kan være en stor overgang å komme hjem. Men omstillingsreaksjonen er helt naturlig, det er bare sånn det er! Det er ingen grunn til å problematisere dette. Det tar en viss tid å falle inn i foldene igjen etter å ha oppholdt seg i land som ikke bare befinner seg flere tiår etter oss i ut-

vikling, men er ødelagt og herjet av krig og sliter med problemer som gjør at de som kommer hjem kan synes det er mye "sutre-putre" her i landet. For øvrig hjelper det på at menn er blitt mye flinkere til å snakke om ting nå enn tidligere, særlig de yngre.

FÅ FÅR PROBLEMER

En undersøkelse som er gjort blant deltagere i KFOR 1 og 4, 3 og 6 måneder etter avsluttet tjeneste, viste at bare to prosent hadde følelsesmessige problemer etter tjenesten. Derimot påpeker de at tjenesten hadde gitt godt kameratskap (70 prosent) og økt selvtilit (80 prosent). Ni av ti hadde tillit til kompaniledelsen og 85 prosent ville anbefale tjenesten til en god kamerat. I en tilsvarende undersøkelse blant UNIFIL-personell i perioden 1979 -1987 oppga 10 prosent at de hadde hatt alvorlige eller lettere psykiske skader. Godt kameratskap og økt selvtilit ble også i denne undersøkelsen framhevet som en positiv følge av tjenesten, forteller Anne Kari Rom.

HVER 10. BOLIGBRANN STARTER PÅ KOMFYREN

Det har i løpet av de siste tre år vært en stor økning i antall boligbranner i forbindelse med julen. I 2001 var det nesten tre ganger flere boligbranner i perioden fra lille julaften til nyttårsaften i forhold til en gjennomsnittsuke for hele året - og mer enn hver 10. brann ble bokstavelig talt tilberedt på komfyren. Omkring halvparten av alle boligbranner har sammenheng med menneskelig atferd. Og her ligger også forklaringen på at det brenner mer i julen enn ellers i året. I julen og romjulen er det større aktivitet i hus og hjem - mer matlaging, mer fyring, mer levende lys, mer bruk av elektrisitet - og også mer bruk av alkohol enn ellers i året. Storbrannen i Trondheim før jul viser hvor galt det kan gå hvis det tar fyr i en smultgryte. Faktisk utgjør komfyrbrannene den desidert største enkeltårsak til branner i hus og hjem her i landet (10 %). Andre vanlige brannårsaker er levende lys (6 %), røyking (4 %), fyring (6 %), tildekking av varmeovner (5 %) og generelt elektriske apparater som står med spenning på uten tilsyn. I 2001 omkom 65 mennesker ved branner i Norge - det høyeste tallet på fem år.

Foreldre med dårlig brannvett

Syv av ti foreldre har ingen plan for hvordan de skal redde barna hvis det begynner å brenne. I en undersøkelse som Gjensidige NOR Forsikring gjorde for en tid tilbake svarer 70 prosent av dem med hjemmeboende barn at de ikke har noen rømningsplaner. - Jeg synes det er ille at foreldre ikke har snakket sammen om redning av egne barn, sier direktør Anne Mari Kalager i Gjensidige NOR. Undersøkelsen viser også at man ikke lærer av erfaring. 65 prosent av dem som tidligere har opplevd brann, har heller ingen rømningsplan. Hver dag brenner tre til fire boliger i Norge. Et forsiktig anslag vil tilsa at i minst 400 av disse har det bodd ett eller flere barn. Årlig omkommer mellom fire og åtte barn under 16 år i brann. (Aftenposten 17.12.02)

60 omkomne i branner i 2002

29. desember hadde Direktoratet for brann- og elsikkerhet (DBE) registrert 60 omkomne ved branner i år. I fjor omkom 65 personer ved branner her i landet, det høyeste tallet på fem år. Endelige tapstall vil ikke foreligge før om noe tid. Antall branner i forbindelse med jul og nyttår har økt sterkt de siste årene. I fjor var det 1 748 boligbranner, eller i gjennomsnitt knapt 34 per uke. Fra 23. desember til 31. desember var det 92 branner. Året før var det 79 boligbranner i samme periode, mens det i 1999 var 69. Foreløpige tall viser at kommunale brannvesen i 2002 har rykket til cirka 2 900 bygningsbranner, hvorav cirka 1 550 boligbranner. Dette er cirka 150 færre bygningsbranner og cirka 200 færre boligbranner enn i 2001. I 2001 utbetalte forsikringsselskapene 1,7 milliarder kroner i erstatninger etter boligbranner. Etter 3. kvartal 2002 anslår Finansnæringsens Hovedorganisasjon at årets skadeutbetalinger kan bli noe lavere, drøyt 1,5 milliarder kroner. I tillegg anslås et erstatningsbeløp i samme størrelsesorden etter branner i industri og næringsliv. Direktoratet for brann- og elsikkerhet fullførte i 2002 et program, der man i løpet av de siste fire år har gjennomført tilsyn med samtlige kommunale og interkommunale brannvesen her i landet.

- Vi påser at kommunene opprettholder beredskap i henhold til kravene i dimensjoneringsforskriften, og reagerer dersom noen kommuner reduserer beredskapen under forskriftskravene. Samtidig registrerer vi med tilfredshet at kommunene bruker større ressurser enn tidligere på brannforebyggende tiltak, selv om vi også her har kommet med merknader til en del kommuner. Totalt sett er inntrykket svært positivt når man ser på summen av forebyggende arbeid og beredskap. Aldri før har kommunene brukt så store ressurser på brannvern og aldri før har kommunene hatt så mange heltidsansatte brannfolk, sier direktør Tor Suhrke i DBE. (kilde: db.no)

Satte på kokeplater

Det er mye som tyder på at det er grunnlag for oppdatering av elementære brannvernkunnskaper hos folk flest. I januar meldte NRK at en hjemmesykepleier hadde satt på to kokeplater for å varme opp den kalde leiligheten til en 93 år gammel tunghørt og bevegelsehemmet kvinne i Oslo - og så forlatt leiligheten. Vi kan ikke annet enn være enig med borrettslaget styreleder som reagerer kraftig på denne noe utradisjonelle måten å varme opp leiligheter på: **Helt vanvittig!**

(NTB)

Klimaendringer

- en trussel mot vår sikkerhet?

Klimaet er i endring. Noe annet ville i og for seg være oppsiktsvekkende. Klimaet har alltid vært i endring gjennom jordens historie, skriver Knut H. Alfsen, Institutt for energiteknikk (IFE). Vi gjengir her hans artikkel fra Kortinfo nr 12/02 fra Den Norske Atlanterhavskomite.

Endringene har vært drevet av endringer i ytre drivkrefter som stråling fra solen, vulkanisme, kontinentenes plasseringer, havstrømmenes baner og liknende. Klimaendringene har vært svekket eller forsterket av indre prosesser i klimasystemet også gjennom mer eller mindre skyer i atmosfæren, is på land og hav og utbredelse og type vegetasjon på landejorda. Det som nå er nytt er at menneskene selv synes å kunne påvirke klimautviklingen, først og fremst gjennom storstilt forbrenning av kull, olje og gass. Utgjør dette en trussel mot vår sikkerhet?

FIRE-FEM ISTIDSPERIODER

I grove trekk kan vi si at jorden gjennom de vel 4,5 milliarder årene den har eksistert har gått inn og ut av fire-fem såkalte istidsperioder. Dette er perioder karakterisert av at istider har kommet og gått med relativt regelmessige mellomrom. Mellom istidsperiodene har vi ikke hatt istider, ja knapt nok is på jorden. Vi er i dag i en istidsperiode som start-

et for 2-3 millioner år siden. I løpet av denne perioden har jorden gått gjennom flere titalls istider, og vi kom ut av den siste for vel 10.000 år siden. Vi befinner oss nå i en såkalt mellomistid, og venter på at neste istid skal starte om ca. 50.000 år. Dette vil inntreffe nesten uansett hva vi måtte gjøre i mellomtiden. I dette perspektivet er dagens klimaproblem en liten og forbigående episode i jordens utvikling. For oss som lever i dag, og for kommende generasjoner, er likevel klimautviklingen de neste hundrede en stor

utfordring. Selv om jordens klimatilstand grovt kan deles inn i istider og mellomistider, er det ikke slik at klimaet er konstant i hver av disse tilstandene. Mest dramatisk ble dette kanskje demonstrert under oppvarmingen på slutten av siste istid. Vår del av verden opplevde da svært raske vekslinger mellom kalde og varme perioder hver av noen hundre års varighet. Mellom de kalde og varme periodene endret årsmiddeltemperaturen seg fra 10 til 15 °C på Grønland, noe som er

en dramatisk endring. Ikke bare var overgangene store, de skjedde også ekstremt hurtig med store klimaskifter over perioder på mindre enn ti år. Historien har med andre ord vist med all mulig tydelighet at klimaet kan være svært variabelt av naturlige årsaker.

ALDRI KONSTANT

Etter utgangen av siste istid har klimaet roet seg ned med langt mindre og langsommere variasjoner som norm. Men konstant er klimaet ikke. Vi har siden siste istid hatt varme og kalde perioder som har kommet og gått av naturlige årsaker. De siste 1000 årene har variasjonen på den nordlige halvkule vært av størrelsesorden noen tiendels °C. Denne variasjonen har vært overlatt en generell nedadgående trend i årsmiddeltemperatur. Trenden ble imidlertid voldsomt brutt i forrige århundrede gjennom to perioder med rask og relativt stor økning i årsmiddeltemperaturen. Den første perioden varte fra om lag 1910 og til om lag 1950. Den andre startet midt

på 1970-tallet og pågår fremdeles. Resultatet er en global årsmiddeltemperatur i dag som er ca. 0,6 °C høyere enn den var de foregående århundrene. Det er bred enighet om at det først er i den siste oppvarmingsperioden, dvs. fra ca. 1970 og framover, at menneskeskapte utslipp av klimagasser kan ha hatt noen vesentlig innflytelse på utviklingen i klimaet. Til tross for betydelig usikkerhet rundt hva de naturlige klimavariasjonene kan være, synes det nå klart at menneskene for første gang setter spor etter seg i klimasammenheng. FNs klimapanel (IPCC) sier således at det er overveiende sannsynlig at menneskeskapte utslipp av klimagasser har hatt en betydelig innvirkning på den globale oppvarmingen vi har observert de siste decenniene. Videre sier de at hvis vi ikke gjør noe for å bremse disse utslippene, vil vi drive klimaet mot ytterligere oppvarming. Dette kan medføre ulemper i seg selv, men viktigere er det kanskje at det kan drive klimasystemet over i en mer ustabil tilstand. Dette kan det bli særlig utfordrende å forholde seg til. Tidligere variasjoner på 10-15 °C i årsmiddeltemperatur tilsvarer således omtrent forskjellen mellom Madrid og Reykjavik.

TREGHETER I KLIMASYSTEMET

Klimaet skapes i en vekselvirkning mellom atmosfære, hav, is og vegetasjon.

Disse delene reagerer svært ulikt på ytre endringer. Atmosfæren reagerer i løpet av timer eller dager. Hav, is og vegetasjon reagerer typisk mye langsommere. Særlig er havet tregt. Det tar lang tid før temperaturendringer på overflaten forplanter seg ned i dyphavet. Det gjør at når klimaendringer først er satt i gang, vil det ta flere hundre år før alle deler av klimasystemet har innstilt seg på de nye forholdene. De endringer vi nå observerer vil derfor fortsette i mange tiår nærmest uansett hva vi måtte finne på å gjøre med våre klimagassutslipp. Det er først mot slutten av dette århundrede vi i dag kan ha noen innflytelse på klimaet. Inntil da får vi tilpasse oss klimaendringene så godt vi kan.

FORVENTETE KLIMAENDRINGER

Hva slags endringer er det så vi ser for oss de kommende tiårene? Endringer i klimaet vil dels komme som endringer i middelverdier, årsgjennomsnitt og liknende, men et varmere klima vil også ha potensialet for å fremskaffe mer «kraftig vær» med hyppigere forekomst av ekstremhendelser som storm og orkan, flom eller langvarig tørke. Når det gjelder den regionale fordelingen venter vi i grove trekk størst endringer over høyere breddegrader, og sesongmessig størst endringer i vinterhalvåret. Hos oss går framtidsvarslene fra forskningsprosjektet RegClim ut på mer intenst regn

på Vestlandet i høstmånedene (over 20 % økning innen en periode på 50 år). Der det er vått, blir det med andre ord våtere. Temperaturmessig vil økningen bli markert størst i de nordlige områder i vintermånedene (om lag 2 °C for de nordlige landsdeler på 50 års sikt). Vinden vil øke mest langs Møre-kysten og i fjellområder i Sør-Norge i høst- og vintermånedene. De minste klimaendringene forventes i sommermånedene over hele landet. Disse prognosene bygger på framskrivninger der den Nordatlantiske strømmen («Golfstrømmen») endres lite som følge av global oppvarming. Vår evne til å framskrive havstrømmenes respons på global oppvarming er imidlertid svak, og hva som skjer med «Golfstrømmen» er derfor en av de store usikkerhetsmomentene når det gjelder å framskrive klimaendringer i våre områder. Om «Golfstrømmen» svekkes kraftig som følge av oppvarmingen, kan resultatet faktisk bli at det blir vesentlig kjøligere i våre områder. Men inntil vi vet mer om mekanismene som styrer havstrømmene i våre områder, kan det være fornuftig å basere langtidvarslerne på omtrent uendret tilførsel av varmt vann mot våre områder. Med en slik forutsetning vil blant annet isen i nord-områdene trekke vesentlig nordover med alle de konsekvenser dette kan ha for vårt klima og for våre sikkerhetspolitiske problemstillinger. Vi kommer tilbake til dette senere.

MULIGE EFFEKTER AV KLIMAENDRINGER

Når klimaet endres vil dette kunne ha en lang rekke samfunnsmessige konsekvenser. Veldig forenklet kan man sette opp følgende skjema: Klimaendringer Virkninger av klimaendringer på været (ekstremhendelser som storm, flom, tørke, etc.) Effekter på biotiske og abiotiske systemer (økosystemer, infrastruktur) Effekter på økonomisk aktivitet som følge av endringer i økosystemer og infrastruktur Effekter på individuell velferd, sikkerhetspolitiske aspekter. Virkninger av klimaendringer på våre omgivelser kan ta et utall former og ha mange ulike konsekvenser. Noen virkninger kan være rent fysiske som for eksempel økt fare for flom og ras som følge av økt nedbør eller skader som følge av sterk vind eller store snømengder. Andre kan komme som følge av endringer i vekstforhold for planter og dyr som påvirker utbredelsen av både nyttige og skadelige arter. Og selv om vi oftest tenker på livet på landejorda når vi snakker om virkninger av klimaendringer, er det viktig å ha klart for seg at endringer i forholdene i havet kan ha vel så store følger for næringsvirksomhet og bosetning. Hva disse virkningene vil ha for konsekvenser for samfunnet avhenger av hvilke økonomiske aktiviteter vi har i framtiden, hvilke ressursbasis disse er avhengige av og, ikke minst, hva vi gjør for å tilpasse oss og avbøte skadevirkningene av klimaendringene.

Skjematisk kan vi stille opp, som på skjemaet under, antydninger om virkninger av klimaendringene på noen hovedområder i samfunnet.

SIKKERHETSASPEKTER

Hvilke sider ved forventede klimaendringer er det som vil ha de største sikkerhetspolitiske konsekvensene? Jeg vil kort nevne tre forhold. For det første vil tilbaketrekningen av isfronten kunne øke interessen for nord-områdene generelt og nord-øst passasjen spesielt. Mindre is vil også kunne lette tilgjengeligheten til økonomisk viktige naturressurser som olje og fisk med økt internasjonal tilstedeværelse som resultat. For det andre vil forflytning av viktige fiskeressurser i seg selv kunne endre interessebildet i nord-områdene, uavhengig av isforholdene. Men mest alvorlig er kanskje det faktum av utslipp av klimagasser fra de rike landene vil ha de største negative konsekvensene i den fattige delen av verden. Klimaproblemet er derfor med på å forsterke nord-sør konflikten mellom fattige og rike land, med alle de sikkerhetsaspekter dette fører med seg.

KONKLUSJON

Det er selvsagt vanskelig å si med stor grad av sikkerhet hva konsekvensene av klimaendringer i vår region vil bety for landet. På den ene side er det rimelig å tro at Norge i det store og hele er et

rimelig klima-robust land; et land med en stort sett bratt og værhard kyst og med en befolkning som er vant til omskiftelig vær. På den annen side vil klimaendringene kunne forflytte, eller på annen måte endre våre viktige fiskeressurser. Tilbaketrekning av iskanten i nord vil også kunne endre områdets strategiske betydning med økt internasjonal oppmerksomhet som følge. Forflytning av fiskeressurser nord- og østover, kombinert med hardere vær på deler av kysten kan gjøre det utfordrende å opprettholde ante bosetningsmønster. Til disse lokale effektene kommer de mer globale virkninger av klimaendringer. Det er et faktum at mesteparten av de menneskeskapte klimagassutslippene til dags dato har kommet fra den industrialiserte del av verden. De rike landene kan derfor med rette sies å ha forårsaket klimaproblemet. Samtidig er det slik at det er de fattige landene som er mest sårbare for klimaendringer. Klimaproblemet er derfor med på å øke forskjellen mellom fattige og rike i verden. I dette ligger kimen til økt spenning og sosial ustabilitet på global skala. Det kan være at den viktigste sikkerhetspolitiske utfordringen knyttet til klimaproblemet ligger i nettopp den gamle og velkjente konflikten mellom sør og nord, mellom de som ikke har, og de som har så altfor mye.

Koordinator for samarbeidet med de frivillige organisasjonene

Annica Øygard (bildet) er ansatt som rådgiver for Sosial- og helsedirektoratet når det gjelder samarbeid mellom offentlige forebyggingsinstitusjoner, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Tekst og foto: Trine Suphammer

Annica Øygards stilling er plassert i Sosial- og helsedirektoratets avdeling Frivillighet og samarbeid som er sekretariat for FRISAM. Her er Annica godt

kjent fra tidligere arbeid som prosjektleder for Frivillighetsåret 2001.

Annica, som av utdannelse er sosionom, har forøvrig erfaringsbakgrunn som ungdomskonsulent i Borås i Sverige, der hun blant annet ledet et alkohol- og narkotikaprojekt. Hun har vært prosjektleder i Landsforeningen for hjerte- og lungesyke og ledet oppstarten av Stiftelsen Nittedal frivillighetssentral som i dag består av 19 frivillige lag og foreninger i tillegg til Nittedal kommune.

ENGASJERT OPPVEKST

Annica fikk tidlig nærkontakt med frivillig organisasjonsarbeid. Hjemme i Tidaholm i nærheten av Borås, vokste hun opp i et hjem med svært aktive foreldre og selv tok hun tidlig ans-

var som tillitsvalgt i ulike lag og foreninger. Et engasjement hun har videreført i voksen alder.

En av hovedfritidsaktivitetene hennes i dag er frivillig arbeid for å etablere et natur- og kultursenter i tilknytning til – Modellen vår er Na-Ku-Hel senteret i Asker. Våre aktiviteter rettes imidlertid mot alle i nærmiljøet – på tvers av generasjoner, men med hovedfokus på barna. Det er et spennende prosjekt som jeg tror vil få stor overføringsverdi – ikke minst når det gjelder lokal nettverksbygging, sier Annica.

Hjemme i Sverige har hun både en svoger og en søster som er forebyggingsrådgivere – den ene på regionalt nivå, den andre lokalt. Det er liten tvil om hva som diskuteres under periodiske familiemiddager. Og en som er litt bevandret i nordisk folkehelsearbeid vet at Norge har mye å

Fakta om frivillige i Norge

- Frivillig innsats i de frivillige organisasjonene tilsvarer 156.900 årsverk, eller 273 millioner timer årlig. Verdien av arbeidet er beregnet til ca 38,6 milliarder kroner hvert år.
- De frivillige organisasjonene er medlemsbaserte og demokratisk oppbygde. De har som regel en struktur der lokale lag i siste instans styrer den nasjonale organisasjonen. Slik har det vært siden 1800-tallet. Utviklingen av velferdsstaten og velferdssamfunnet er preget av samarbeid, arbeidsdeling, konsensus og gjensidig avhengighet mellom offentlig og frivillig sektor.
- Organisasjonene er verdiproducenter. De baserer virksomheten på et annet verdigrunnlag enn offentlige myndigheter og næringslivet. Dette skaper mangfold i samfunnet og gir valgmuligheter. Den sterkeste drivkraften for de frivilliges arbeid er den enkelte organisasjonens verdigrunnlag.
- Deltakelse i frivillige sammenslutninger gir et rikt utbytte, først og fremst i form av tilhørighet og sosialt fellesskap. Den frivillige kan møte andre uten å støte på de begrensninger og skillelinjer som kan prege arbeidslivet.
- Dersom de frivillige organisasjonene trappet ned virksomheten, måtte det offentlige tatt over mye av arbeidet. Ellers ville velferdstilbudet i samfunnet bli dårligere enn det er i dag.

hente fra våre naboer når det gjelder både rammebetingelser og organisasjonsmodeller på dette området.

FOREBYGGINGSFORUM

Som rådgiver i avdeling Frivillighet og samarbeid skal Annica stimulere og videreutvikle bredden i det frivillige, sosiale, humanitære og nærmiljørettede arbeidet samt videreføre av Forebyggingsforum.

– Vi har hatt et møte med noen av organisasjonene og det er bestemt at det skal avholdes et møte i Forebyggingsforum på nyåret 2003. Her vil Folkehelsemeldingen stå sentralt. Når det gjelder forumet forøvrig er det imidlertid mange uavklarte spørsmål som må diskuteres – både av direktoratets ledelse og i en arbeidsgruppe som vil bli nedsatt. Blant

annet må vi diskutere «eierskap», tilskuddsordninger, bladet Forebyggingsforum, lokalt-, regionalt- og nasjonalt nivå, møteplass og budsjett, sier Annica Øygard.

Annica Øygard treffes på telefon 24 16 25 46 eller e-post: Annica.Oygard@shdir.no

Torsdag 5. desember, på FNs internasjonale frivillighetsdag, kom boken «Levende lokalsamfunn» på Gyldendal Akademiske Forlag. Boken som er skrevet av Bjørn Tore Østeraas, bygger på bidrag fra 276 kommuner og er en avslutningsrapport for FNs frivillighetsår i 2001.

«Levende lokalsamfunn» tar for seg ulike sider ved frivillig virksomhet med en dyp respekt for de frivillige selv. Det handler om hva den frivillige innsatsen betyr for lokalsamfunnet og hvilke utfordringer frivillige organisasjoner står overfor. Østeraas har latt sitater fra 276 kommuners beskrivelser av lokal frivillig virksomhet, og hvilke håp de har for dens framtid, spille hovedrollen. Resultatet er en unik dokumentasjon av en samfunnssektor som betyr mer enn de fleste aner. Østeraas argumenterer troverdig for at den frivillige innsatsen er helt nødvendig for fortsatt å ha livskraftige lokalsamfunn landet over. Han etterlater en sterk mistanke om at vår nasjonale identitet har mye å takke den frivillige virksomheten for.

Linjer trekkes til de frivillige organisasjonenes demokratiske funksjon og det gis rikelig rom for en beskrivelse av mangfoldet frivilligheten skaper i lokalsamfunnet. Like stor plass har Østeraas gitt til de problemene frivillige organisasjoner har. Tillitsmannskrise, foreningshus, lukkethet for fremmede, byråkrati og pengemangel er noen stikkord her.

Den tredje tematiske pilaren i boken er styrket samarbeid mellom frivillige organisasjoner og kommunen. «Levende lokalsamfunn» tar i detalj for seg hvordan slikt samarbeid kan skje. Alt dette er krydret med sitater fra kommunenes bidrag. Boken avsluttes med kommunenes forslag for å styrke den lokale frivillige virksomheten.

Boken kan kjøpes i bokhandelen, ISBN 82-05-30816-0 eller bestilles fra Sosial- og helsedirektoratet
Avdeling for frivillighet og samarbeid
Postboks 8054 dep, 0031 Oslo
Telefon 24 16 30 00

- «Frivillige» er ingen spesiell gruppe i samfunnet. De har ikke spesielle kjennetegn med hensyn til kjønn, sosial klasse, yrke, sivil status, familieforhold og så videre. Frivillige har ofte foreldre og slektninger som er eller har vært aktive i frivillig virksomhet. Frivillighet går i «arv» og er en naturlig del av livet for mange.
- Lokalmiljøet bæres i stor grad av frivillig virksomhet. Fremveksten av moderne orientering og tankesett har ikke svekket grunnlaget for frivillig innsats. Frivillig sektor fremstår snarere som stedet der den enkelte kan søke etter identitet og egne verdier, innenfor en ramme av fellesskap og trivsel. Mange mener at folk ikke vil ta på seg tillitsverv

lenger, men ser man hele frivillig sektor under ett, mangler det belegg for å hevde dette. Derimot er det klart at organisasjonsfloraen er i stadig forandring. Nye organisasjoner vokser frem, og andre dør ut. Om lag 6 av 10 nordmenn er i dag medlem i minst en frivillig organisasjon.

Kilder:

Clifford/Tjelflaa: 'Ansvar eller egeninteresse?', Rapport nr. 6, Barnevernets utviklingscenter i Midt-Norge, 1999
Frode S. Folkedal 'Frivillig sektor', 1999

Internasjonal terrorisme større trussel enn før?

Er internasjonal terrorisme en større trussel enn før? Dette var et av spørsmålene som ble diskutert da Kvinners Frivillige Beredskap inviterte til seminar 20. november.

Gjennom seminaret ønsket KFB å sette søkelyset på Norges rolle ved internasjonale operasjoner - terrorisme og terroraksjoner - samt krigens folkerett og informasjonsberedskap ved større, alvorlige katastrofer eller terror.

Sjef for Hærens kampscole og tidligere sjef for Telemarksbataljonen, Tor Sæter, orienterte først om internasjonale operasjoner og de norske rammebetingelsene som er til stede for norsk deltakelse.

- Forsvaret er på full fart mot en internasjonalisering, dette kommer til å føre til en kolossal omlegging de neste 10-15 årene, hevdet Tor Sæter og fremhevet at dette ikke innebærer noen motsetningsforhold. - Jo bedre vi er skikket til å løse oppgaver ute, desto bedre blir vi også på

hjemmebane, sa Tor Sæter. - De beste forberedelsene vi gjør er å delta sammen med de allierte.

Under seminaret var det satt av tid til "summing" mellom deltakerne i forlengelsen av to katastrofemeldinger lest opp av nestleder i KFB, Gretha Thuen. Den ene meldingen gjaldt en tenkt uheldig hendelse under en utenlandsoperasjon, den andre en terroraksjon mot en oljeinstallasjon i Norge.

TERROR - VANSKELIG BEGREP

Avdelingsdirektør Arne Willy Dahl orienterte om krigens folkerett og belyste denne ut fra ulike situasjoner der militær makt kan bli brukt.

Forsker ved Forsvarets Forskningsinstitutt, Thomas Hegghammer, hadde fått i oppgave å svare på spørsmålet om internasjonal terrorisme er en større trussel enn før.

- Terrorismen er sammensatt og uklart begrep, ikke minst gjelder dette den internasjonale terrorismen. Det er et diffust skille mellom nasjonal og internasjonal terrorisme. Terrorbegrepet er hele tiden underlagt en diskusjon, vi vet hva det er når vi ser det, men begrepet forandrer seg stadig. Det forandrer seg blant annet med avisoverskriftene, og er svært problematisk å bruke i planlegging, sa Thomas Hegghammer.

- Trussel = intensjon x kapasitet x sårbarhet. Det er mot denne bakgrunnen vi må se om det er forandringer som gjør at vi har et annerledes trusselbilde i dag enn for eksempel før 11. september 2001, understreket Thomas Hegghammer. Han redegjorde for hvilke typer terrororganisasjoner som finnes, hvilke mål de ulike organisasjonene har, utviklingstrekkene,

og kapasitet, samt sårbarhet - både strukturelt og politisk.

- Al-Qaida er et særegent fenomen, sa Hegghammer, som orienterte grundig om denne organisasjonens grunnideer og utviklingstrekk.

- Terrororganisasjoner må forstås i en politisk og ideologisk kontekst. Terrorgrupper oppfører seg og tenker ulikt. Det finnes fire hovedtyper, nemlig de ideologiske gruppene, de etnisk-separatistiske gruppene, som IRA, de religiøse gruppene, som er villige til å gå langt, og "en-saks-gruppene", som retter seg mot enkeltmål som for eksempel å verne minn og sel. Alle gruppene har politiske mål, men målene ellers varierer fra militære til næringsliv, infrastruktur og "offentligheten".

- Det er ikke sikkert at det vi her i Norge er redd for skal være terrormål, er interessante for terrorister. Det er viktig at vi ikke stirrer oss blinde på egne, objektive sårbarheter, understreket Thomas Hegghammer, og pekte på følgende utviklingstrekk:

- Færre grupper, men med en gjennomsnittlig høyere dødelighet i aksjonene
- mer religiøst motivert terrorisme
- mindre statsstøttet terrorisme
- internasjonalisering og privatisering av støttenettverk, bl a økning av organisert kriminalitet.

Siste post på seminarprogrammet var krisehåndtering og informasjonsberedskap, der rådgiver Carl-Erik Christoffersen fra Statskonsult orienterte ut fra en tenkt katastrofe på Oslo sentralstasjon.

Menneskesmugling - hva er det?

De 60 kineserne ble stuet sammen i en lastebil. Hver av dem hadde plass tilsvarende et A4-ark å bevege seg på og fire vannflasker på deling for den ni timer lange ferjereisen fra Rotterdam til Dover. Den nederlandske sjåføren lukket bilens eneste lufteluke for å hindre at noen på ferjen hørte lyder innefra. Da tollmyndighetene i Dover åpnet den lufttette døren, var 58 døde - to overlevde. Sjåføren ble dømt til 14 års fengsel.

En menneskesmugler er en person som smugler mennesker over landegrenser. De som hjalp folk å flykte til Sverige under 2. verdenskrig, var menneskesmuglere. De som hjalp jøder fra å bli tatt til fange av nazistene, var menneskesmuglere. I dag betrakter vi disse som helter - uansett hvilke motiver de hadde.

Dagens menneskesmuglere derimot, blir ansett for å være kriminelle, og svært mange av dem er det. Menneskesmugling er en lukrativ gjøremål og tiltrekker seg derfor kriminelle nettverk som effektivt bygger opp smuglerruter. Disse nettverkene smugler også narkotika og mennesker for prostitusjon og slavearbeid.

Det finnes mange typer menneskesmuglere. Noen er helt hensynsløse kriminelle, mens andre gjør det for å spe på inntekten. Noen kommer fra samme landsby som menneskene de hjelper. Ofte får smuglerne betalt halvparten på forhånd, og må dokumentere at folk har kommet trygt frem før de får resten av beløpet. Som hovedregel kan man si at

jo lenger unna hjemstedet man lar seg smugle, desto større er faren for å havne i klørne på kriminelle nettverk som ikke gjør forskjell på mennesker, narkotika eller annet smuglergods. Skal du for eksempel fraktes fra Albania til Italia, stifter du bekjentskap med de albanske scafista, som bruker raske gummibåter når de krysser Adriaterhavet og leker katt og mus med den italienske kystvakten. Det finnes flere historier om flyktninger som, når gummibåten er blitt oppdaget av politiet, har fått valget mellom å bli skutt eller hoppe over bord.

"Vi må ta smuglerne", sier europeiske politikere hver gang kinesiske, afghanske eller kurdiske asylsøkere blir funnet døde i en container, eller når marokkanere og nigerianere skyller i land langs Costa del Sol. Problemet er at smuglerne leverer en tjeneste som er etterspurt. Den globale menneskesmuglingen er verd 5-7 milliarder dollar årlig, i følge beregninger fra International Organisation for Migration. Andre beregner beløpet til

det femdobbelte. Vi snakker om en bransje i sterk vekst.

Nettverkene er ekstremt godt organisert. De 60 kineserne som ble funnet i Dover, ble fraktet med fly og bil gjennom Ungarn, Østerrike, Frankrike, Nederland og Belgia. De betalte opp til 20 000 pund hver for reisen, en del på forskudd, resten i avdrag over flere år - som slavearbeidere for den kinesiske mafiaen.

Spørsmålet er om intensivert grensekontroll vil bremse denne virksomheten, eller om strengere straffer mot menneskesmuglere i det hele tatt har den tilsiktede virkning. Jo høyere risiko smuglerne tar, og jo flere de må bestikke, desto høyere honorar kan de kreve av sine "kunder". Enden på visa blir at mennesker på flukt får det enda verre.

(Artikkelen er hentet fra Flyktningerådets temanummer "På flukt" nr 2/02)

Forholdet mellom EU og NATO i bevegelse

”Det er sannsynlig at noe usannsynlig vil skje” sa Aristoteles (384-322 fKr), og de siste par årene har vi gjentatte ganger blitt minnet på disse ordene. Ikke bare har datoen 11. september 2001 blitt et begrep synonymt med de grusomste terroraksjoner, men også høsten 2002 sto i terrorens tegn, med bombeeksplosjonene på Bali, gisseltakningen i teateret i Moskva og bombeaksjonen i Kenya.

Bente Larsen, Sikkerhetspolitisk ungdom

En av de viktigste konsekvensene av terrorhandlingene, er at vi må revurdere vårt syn på hva som utgjør en trussel. En trussel defineres som noe som kan forstyrre vår samfunnsorden, og vi kan trygt si at hva som antas å utgjøre en trussel i folks bevissthet, har forandret seg vesentlig bare på de siste par år. Dersom vi utvider perspektivet bakover med enda ti år, kan forandringene i sikkerhetspolitiske perspektiver og tenkemåter karakteriseres som intet mindre enn en revolusjon, fra den kalde krigens blokkpolitikk til dagens unipolære struktur med USA som den eneste virkelige supermakten. De nye sikkerhetspolitiske perspektivene representerer ikke bare viktige utfordringer for nasjonalstatene, men også for de internasjonale sikkerhetspolitiske institusjonene.

Allerede den 12. september aktiviserte NATO artikkel 5, som omhandler kollektivt forsvar av medlemsstatenes territorier. Betydningen av NATOs vedtak om å aktivisere artikkel 5 kan best illustreres med at dette var første gang i løpet av alliansens mer enn femtiårige historie at ”en for alle, alle for en- paragrafen” har kommet til bruk. USAs svar på angrepene ble imidlertid organisert ikke bare utenfor alliansens strukturer, men også på tvers av NATOs medlemsmasse. USAs brede koalisjon i ”Enduring freedom”, bidro derfor til å sette spørsmålsteget ved NATOs framtidige rolle som et adekvat krisehåndteringsverktøy.

NATO står overfor også andre store utfordringer i tiden framover. Toppmøtet i Praha i fjor høst besluttet å invitere sju nye medlemsland inn i alliansen, en bes-

lutning som understreker alliansens ønske om å styrke sin rolle og betydning i europeisk sikkerhetspolitikk. For å kunne oppfylle sine forpliktelser om kollektivt forsvar, vedtok toppmøtet samtidig å opprette en flernasjonal, hurtig innsatstyrke (NATO Responsive Force- NRF), som skal være fullt operasjonell innen oktober 2006.

Det understrekes imidlertid at arbeidet med NRF skal være en gjensidig forsterkning av EUs Headline Goal, som er EUs arbeid med å utvikle en betydelig europeisk styrke med kapasitet for humanitære operasjoner, fredsbevaring og krisehåndtering. Her kommer en gammel drakamp tilsyne; utviklingen av en egen europeisk sikkerhets- og forsvarspolitisk kapabilitet har på hele 1990-tallet skapt et transatlantisk spenningsforhold mellom EU på den ene siden, og NATO på den andre. NATOs satsing på en reaksjonsstyrke kan tolkes som et nytt skritt på veien mot en transatlantisk arbeidsdeling der EU først og fremst er en sivil sikkerhetspolitisk maktfaktor, og NATO den strategiske og militære kjempen. Denne arbeidsdelingen har tidligere vært kontroversiell, men framstår nå som det mest rasjonelle; EU-landene har store økonomiske utfordringer foran seg, spesielt med tanke på den forestående EU-utvidelsen, og å bygge opp et nytt

Ny interesseorganisasjon

Sikkerhetspolitisk ungdom (SPU) er en nystartet interesseorganisasjon for ungdom som er opptatte av sikkerhets- og forsvarspolitikk, og er Norges første og foreløpig eneste organisasjon med et slikt siktemål. SPU mener at det er et stort behov for å øke engasjementet og forståelsen for forsvars- og sikkerhetspolitiske temaer, og dette gjøres best ved å kommunisere på de unges egne premisser og fokusere på saker unge voksne er opptatte av. SPU's overordnede målsetning er å bli en viktig informasjons- og debattressurs, av og for ungdom og unge voksne, som kan sette fokus, informere og engasjere.

Besøk oss gjerne på internett: www.spu.no

Bente Larsen er nestleder og politisk rådgiver i Sikkerhetspolitisk ungdom.

parallelt militærapparat ved siden av NATO ser ingen seg tjent med.

ESDP (European security and defence policy) på sin side er nedfelt i EUs traktater, og framstår i dag som et minste felles multiplum mellom de europeiske statene. Problemet for EU er at ESDP er avhengige av NATOs planleggingsstruktur og materiell for å kunne utgjøre et relevant krisehåndteringsverktøy, noe som er med på å begrense handlingsfriheten og betydningen. ESDPs viktigste utfordringer i tiden som kommer, vil derfor blant annet være hvordan denne avhengigheten til NATOs kapabiliteter kan løses, generelt synkende forsvarsbudsjetter i alle EU-land, samt en mindre utviklet tradisjon for å stå samlet i krisetider. EUs behov for å komme til løsninger når det gjelder NATOs ressurser, er en stor utfordring for Norge. På den ene siden, tvinger dette behovet EU til forhandlinger i fora der også Norge er med. På den andre siden kan dette føre til en bilateralisering av NATO, der EU-landene allerede har forhandlet seg fram til et felles standpunkt før de setter seg ned ved NATOs forhandlingsbord, og vi kan da se situasjoner der Europa står mot USA og Norge blir tvunget til å velge side.

VIL TUBERKULOSESJEKKE ALLE ASYLSØKERE

Utlendingsdirektoratet (UDI) vil sikre at alle asylsøkere som kommer til Norge blir testet for tuberkulose. De siste årene har tallet på tuberkulosesmittede økt, selv om sykdommen nærmest er blitt betraktet som utryddet, skriver Nationen. UDI er bekymret etter at 114 asylsøkere i fjor flyttet direkte til privat bolig trolig uten at de ble sjekket for tuberkulosesmitte. I et brev til Politidirektoratet ber UDI om at samtlige politidistrikter bør pålegges å melde fra til kommuneoverlegen hvis asylsøkere flytter direkte til privat bolig uten først å ha vært innom et transittmottak.

Det ble oppdaget 297 tilfeller av tuberkulose i Norge i fjor. 79 av tilfellene ble oppdaget i Oslo.

DSB med stipend

Direktoratet for sivilt beredskap (DSB) ønsker å stimulere til økt forskningssaktivitet innenfor sitt arbeidsområde samfunnssikkerhet, lyser ut inntil to hovedfagsstipendier à 20 000 kroner.

Stipendene kan søkes av studenter på hovedfagsnivå (også diplomoppgave) med godkjent prosjektbeskrivelse (fra veileder) for hovedoppgaven.

Hovedfagsprosjektene må ha en problemstilling som er relevant innenfor temaet samfunnssikkerhet, fortrinnsvis i tilknytning til offentlig virksomhet. Det vil bli lagt spesielt vekt på oppgaver som fokuserer på følgende temaer:

- Risiko- og sårbarhetsanalyser.
- Beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen - forebygging.
- Kriseplanlegging.
- Krisehåndtering.
- Informasjonsberedskap - Risiko- og krisekommunikasjon.
- Totalforsvaret.
- Andre relevante temaer rundt "Samfunnssikkerhet" vil også bli vurdert.

Naturkatastrofer kostet 383 milliarder i 2002

Skader forårsaket av naturkatastrofer kostet verden 383 milliarder kroner i 2002. De katastrofale flommene i Europa har mye av skylden og beløpet er 57 prosent høyere enn i 2001, ifølge det tyske forsikringselskapet München Re.

- Året 2002 var et ekstremt år. Vitenskapsmenn dokumenterte rekorder for stormer, flommer og regnskyl. I mange tilfeller var det bare hell som forhindret enda større katastrofer, sier det kjente selskapet i en uttalelse.

Til tross for de økte økonomiske utgiftene, var det færre dødsfall knyttet til naturkatastrofer i 2002 enn året før. I 2001 døde 25 000 mennesker, mot 11 000 i år. Det var totalt om lag 700 naturkatastrofer i 2002, mens gjennomsnittet for hele 1990-tallet var 650.

(kilde: AFP- Nettavisen)

Lotteforbundet jubilerer

Norsk Lotteforbund feirer 21. mars 75 år. I den anledning har Lottebladet intervjuet to fremtredende lotter, lottesjef Toril Talåsen og leder for Oslo-lottene, Siri H. Strømman. KFB-bladet har fått tillatelse til å gjengi disse intervjuene - som gir et godt innblikk i oppgavene hos en av KFBs medlemsorganisasjoner. KFB gratulerer med jubileet!

Siri H. Strømman leder Oslo-foreningen til Lotteforbundet. 21. mars er hun vertskap for 75 års feiring av lottebevegelsen.

Vi tar henne i spranget nordover. Dombås. Vinterkurs. Frivillig? Galskap?

- Jeg blir mobilisert som en del av hjemmevernet etter siste del av Grunnkurs for lotter, vinterdelen, forteller Siri Strømman. Strømman anser langt ifra sin virksomhet som galskap. Hun har vel heller noe rett i at mitt utgangspunkt som nullkyndig i førstehjelp er verre. Jeg har basert meg på at mann og andre kan førstehjelp, men holder det. Er andre der alltid?

- Du kan si det så enkelt. Jeg kan redde livet ditt hvis det skjer deg noe, men kan du redde meg?

NOEN KOMMER - NOEN GÅR

Vi møtes på foreningskontoret i Skippergata. Oslo-lederen skal i begravelse. En æreslotte har falt fra. Strømman og en kollega fra Oslo-foreningen stiller i uni-

form for å ta farvel med en vandret lotte.

- Jo vi trenger selvsagt alle vi kan få, men vi har jo også begrenset med ressurser til å lære opp alle. Og dessuten det er nesten viktigere enn kvantum at vi har lotter som kan stille opp og som er aktive. For eksempel som en del av det formelle totalforsvaret så kontaktes vi ofte av HV-02 for å bistå, som markører eller annet. Og dersom ikke vi kan stille jenter, så vil vi vel ikke bli kontaktet igjen, eller hva?

Oslo-foreningen teller i dag 118, inkl. pensjonister, æresmedlemmer, livstidsmedlemmer, støttemedlemmer. 6 nye og aktive fikk Oslo-foreningen i fjor.

HVIT KRIG

- Nå er det vinterkurs på Dombås. Grunnkurs for lotter utdanner oss til å kunne gå inn i HV. I august sommerdelen på 2 uker i Alta. Ja, riktig. Helt frivillig da også. Alta er Finnmark for den som ikke vet. Mygg. I løpet av dette blir jeg ferdig. Da er jeg klar. Klar for geværmannsplass i fremste linje. Og klar for å videreutdanne meg til den funksjonen avsnittet jeg havner i, trenger meg til. Det også frivillig. Og vi som er vant til sutring fra beordrede ektemenn med fast sete i hjemmevernet. Strømman gjør dette av eget ønske. Hun stiller i uniform som etter 2003-motens regler ikke akkurat er helt "in". Lottene følger forsvarrets uniformsreglement. Derfor, kanskje ikke helt kledelig, men Strømman bryr seg ikke så mye med det. Det er aktiviteten. Læringen. Samholdet og beredskapen hun er opptatt av. Og hun vil selvsagt gjerne bli flere. - Vi mobiliserer og verver via ganske målrettet jobbing. Vi søker de steder vi tror vi når noen som er interessert. Ved Gardens

Dag, Forsvarets Dager. Lutvannsmarsjen som går i regi av HV-02 osv. På Forsvarets dager på Hellerudsletta i 2001 var vi 15 lotter fra flere foreninger på Østlandet. Men vi var svært synlige selv om det aldri var mer enn 9 stykker der samtidig. Med våre lilla beretter gikk vi rundt over alt. Vi sirkulerte i ring. Vi fikk tilbakemelding på at, jøss så mange dere var!

OVERRASKENDE OPPLEVELSER

Men hun ante ikke hva hun gikk til da hun i 1998 meldte seg inn.

Jo jeg oppsøkte det jo og ved 70 års-jubileet søkte jeg meg til arrangementene. Og meldte meg. Men at det skulle føre meg til vinterøvelser, Natoøvelsen Battle Griffin i Trøndelag der jeg var sjåfør og tjente penger samtidig etter forsvarrets satser, nei. Hadde ikke peiling. Ja, og Partnerskap for fred. Her var vi med i stab og tilrettelegging. Spennende. Masse folk fra mange land. Lærerikt. Men er hun militarist. Vil hun så absolutt til fronten?

- Nei, jeg holdt igjen i fire år før jeg rørte våpen. Første gang var jeg kjempeskremt. Nå går det bedre. Det er faktisk kjempegøy å skyte. Men skyte for å drepe? Vi vil ikke krig uansett. Vi vil helst ikke få lov til å bruke det vi kan. Du må ikke være for krig for å gå inn i lottebevegelsen. Vi er for forsvaret.

Hva man skal frykte? Hvem? Når og hvor? - Det er rett. En ukjent fiende. En fiende som ankommer Oslo med stresskoffert. Kofferten viser seg derimot ikke å inneholde lap-top, men noe mer sprengbart. Uansett, blir det en ulykke, og den kommer, uansett terror eller annet, så har jeg lært meg mye. Mye jeg kan bruke nyttig.

Mobiliserer til jubileumsfest og krigsberedskap

Det første med glede. Det andre må bare gjøres. 75 års-jubileet til Norges Lottesforbund kan bli avviklet i et Norge som er i krig med Irak. En krig lottesjef Toril Talåsen ikke ser noen hensikt ved.

- Krig i Irak vil ikke løse noe. Det er de sivile, de uskyldige som vil lide. Her mener jeg det er for mye økonomiske interesser fra USAs side som styrer. Lottesjef Toril Talåsen er selv mobilisert. Går Norge med i krig mot Irak, er hun klar. Men ikke til å dra ned, men til å holde beredskap her hjemme.

JUBILEUMSVISJONER

Krig eller ikke, lottene planlegger nye ting for framtida. Lottene kan masse de ikke blir brukt til.

- Vi jobber nå på flere plan. Jubileumsåret 2003 er sagt å være vårt markedsførings- og rekrutteringsår. Vi er nemlig ikke så godt kjent som vi trodde vi var. Her må vi tenke nytt. Bli synlige. Og angående Forsvaret så har de måttet kutte mye. Som ordet sier: totalforsvaret er en helhet. Vi har derfor nå samtaler i gang med Forsvaret for å få på plass enda tettere formelt og praktisk operasjonelt samarbeid også med andre enheter enn heimevernet.

Norges Lottesforbund kan tilby 1500 frivillige jenter. Dette er jenter der flertallet har vært gjennom store opplæringsprogram. Jenter som tar vinterøvelser og skytetrening på strak arm, men ikke minst også fagfolk som kan gå inn i krisesituasjoner, ved ulykker, branner, eksplosjoner osv og gjøre en jobb. Jentene er også trent på samband og det jobbes nå for å koble lottene til lokalberedskapen rundt om i landet, slik at lottene for eksempel ved en større trafikkulykke kan bistå med å ha pårørendekontakt og betjene pårørendetelefon i tillegg til sanitetshjelp.

SIVILE OPPGAVER

Norges Lottesforbund er en av mange som er med i Kvinners Frivillige Beredskap. Innsatsen til lottene er dyrebare.

- Lottene er nemlig ikke bare militært drillet, men har opplæring i sanitet, beredskap, logistikk og forsyning. Vi er klare til å være med å bistå der politiet leder, og vi hjelper gjerne. Våre jenter er voksne og ikke ungdommer. Mange er mødre. De vet rett og slett hvordan man snakker med folk i gitte situasjoner.

Talåsen jobber nå intenst med å få landet diverse avtaler med de ulike rette instansene. For Forsvaret som har bygd ned de siste årene anser Talåsen dette som god hjelp, men også for kommunene kan lottene trå til.

- Men først altså: De formelle avtalene må på plass. Dernest kan lottene få vise hva de kan, og så kan vi kanskje også dermed bli mer synlige og få rekruttert flere lotter.

UTDANNING OG BLIKKET UT AV NORGE

Talåsen har et aktivt jubileumsår foran seg. Allerede tidlig i februar har hun sørget for at 23 lotter, deriblant Siri. H. Strømman på motgående side, får tatt sin vinterøvelse. Av alle steder på fjellet. Ved Dombås.

- Ganske tøft ja. Det kan bli vinterforhold de ikke har møtt før. For noen betyr også vinterøvelsen opplæring i skigåing. Det er ikke alle som kan gå på ski. Selv ikke i Norge.

Men utdanningen i forbundet også i jubileumsåret, strekker seg utover de rent fysiske utfordringene. Også i år skolerer det i sikkerhetspolitikk og organisasjon og ledelse.

Lottesjef Toril Talåsen

Talåsen har også blikket rettet ut av Norge. Mot sine søsterorganisasjoner i Sverige og Estland. Finland og Danmark hadde lotter, men de er for danskernes del blitt integrert i resten av hjemmevernet.

- Det angret de på. Vi vurderer ikke i det hele tatt å legge oss ned som eget forbund. Du drukner i en større enhet. I det internasjonale samarbeidet har vi nå tett dialog med også befall i andre land, altså ikke frivillige lotter - for de finnes ikke. Polen og Litauen har vi kontakt med. De søker kvinnenettverk og har funnet oss. I Finland er den tidligere forsvarsministeren Elisabeth Rein aktiv i Kvinners Frivillige Beredskap. Hun jobber nå for FN og er svært opptatt også av lottebevegelsen, som Finland mistet grunnet sitt naboforhold til Sovjetunionen.

Ny forsvarsutstilling

Både de militære myndigheter og næringslivet var svært godt tilfreds med forsvarsutstillingen som ble gjennomført i september 2001. Forsvarssjefen bestemte seg derfor for å gjennomføre en ny forsvarsutstilling i 2003 sammen med Exporama Senteret AS og Norges Forsvarsforening. Arbeidet med Forsvarsutstillingen har pågått et års tid, og tidspunktet er bestemt til 19. - 21. september 2003. Utstillingen vil stort sett følge samme mønster som i 2001, men fagutstillingen vil bli underlagt visse endringer med bakgrunn i den evalueringen som ble gjennomført. Forsvarets mål for utstillingen vil fortsatt være rekruttering. KFB vil delta på utstillingen.

Studieturer med Folk og Forsvar

KFB har deltatt på to studieturer med Folk og Forsvar. På studieturen til København 17. - 19. november var temaet det fremtidige samarbeidet mellom ESDP (Europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik) og NATO, samt oppdatering av Danmarks rolle på dette området. Studieturen omfattet besøk i den norske ambassaden, det danske utenrikspolitiske institutt (DUPI), den danske Atlant erhavssammenslutningen og besøk hos den danske forsvarskommandoen, der deltakerne fikk en politisk orientering og en omfattende innføring i det danske Forsvaret og deres internasjonale operasjoner.

Folk og Forsvars årlige studietur til Wien gikk i år av stabelen 3. - 10. desember. Studieturen omfattet besøk på den norske ambassaden med orientering om den politiske og sikkerhetspolitiske situasjonen i Østerrike og Slovakia, omvisning på FN-senteret med foredrag om IAEA (Den internasjonale atomenergibyrådet) og CTBTO (Preparatory commission for the comprehensive nuclear-test-ban treaty organization) og besøk hos OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa), der bl a den norske OSSE-ambassadør Mette Kongshem orienterte om OSSE-arbeidet.

277 FIG-innsatser i fjor

I løpet av 2002 var Sivilforsvarets fredsinnsettsgrupper (FIG) i innsats 277 ganger. Til tross for at dette er en nedgang i forhold til rekordåret 2000 med 315 innsatser på landsbasis, opplever enkelte fylker en betydelig økt aktivitet. I Hedmark bisto FIG i 54 innsatser i fjor. Dette er en økning i FIG-innsatser i fylket på nesten 50 prosent i forhold til 2001. Fredsinnsettsgruppene i Grue og Kongsvinger hadde flest innsatser i Hedmark i fjor. Også i Møre og Romsdal var det stor økning i antall FIG-innsatser i 2002. Hele 118 av innsatsene på landsbasis dreide seg om leteaksjoner, mens skogbranninnsatser ble gjennomført 46 ganger i 2002.

FORESLÅR FELLES TUNNELREGLER

Europakommisjonen foreslo nylig et harmonisert regelverk for alle tunneler over 500 meter på Europas hovedveinett. Det foreslåtte regelverket omfatter minimumsstandarder for infrastruktur, drift, trafikkregler og skilting. Målet er å hindre alvorlige ulykker som, på grunn av manglende harmonisering, ofte rammer utlendinger som ikke er vant med lokale tunnelrutiner. Norge har 130 tunneler over 500 meter på hovedveinettet. www.beredskapsnett.no

KFB MØTTE ORDFØREREN

- Da vi var på regionseminaret på Værnes, lovet vi at vi skulle ta kontakt med ordføreren i vår kommune, nemlig Brønnøy, for å informere om KFB. Som sagt, så gjort. Like før jul fikk vi "audiens" hos ordfører Kjell Trælnes på hans kontor. Til møtet hadde vi med både julekaker og KFB-informasjon til ordføreren! Det ble

en trivelig stund der nyttig informasjon gikk begge veier: Vi fikk informasjon om beredskapsplanen for kommunen - og ordføreren fikk vite om vår organisasjon, KFB. Sist høst deltok Tone i et kommunalt møte om beredskap. Så her i kommunen er beredskap kommet på dagsorden! På bildet ser vi f.v. Mette Skottnes Tøgersen, Brønnøy-ordfører Kjell Trælnes og Tone Aakerøy Moe.

Hilsen regionseminardeltakerne
Tone Aakerøy Moe og Mette Skottnes Tøgersen, Brønnøy bygdekvinnelag

Norges Fiskarkvinnelag med 50-årsjubileum

Norges Fiskarkvinnelag, en av KFBs medlemsorganisasjoner, kan feire 50 årsjubileum i år. FFK er en partipolitisk uavhengig og landsomfattende organisasjon for kvinner med tilknytning til fiskerimiljø. Laget har som formål å fremme fellesinteresser gjennom aktiv innsats for sosiale og kulturelle tiltak i kystsamfunnet. Laget skal arbeide i tilknytning til Norges Fiskarlag og har som hovedmål arbeidet for fiskarkvinnas og fiskarfamiliens sosiale og økonomiske rettigheter i samfunnet. NFK ble stiftet i 1953 og har 1750 medlemmer.

På bildet ser vi fra venstre Knut Anders Fossum, Ingrid Reitan, Solvår Skogen Sæterbø og Helge Christie.

HEDMARK MED TEMADAG OM MATVAREBEREDSKAP

KFB Hedmark arrangerte temadag/seminar i Rena leir 26. oktober 2002 med 40 deltakere fra hele fylket til stede. Temaet for seminaret var matvareberedskap. Leder i Norges Bygdekvinnelag, Solvår Skogen Sæterbø, holdt et tankevekkende foredrag om matvareberedskap sett i en større sammenheng. Knut Anders Fossum fra fylkesmannens beredskapsavdeling snakket om Stortingsmelding 17. 2002 "Samfunnssikkerhet. Veien til et mindre sårbart samfunn", bonde Helge Christie, som blant annet har skrevet boka "Makt over maten" snakket om "kortreist" mat og matsuverenitet og stilte bl a spørsmålet om hvor dyr er billig mat? Ingrid Reitan fra Næringsmiddeltilsynet for Nord-Østerdal hadde i sitt foredrag satt forbrukerne i sentrum, og orienterte om Næringsmiddeltilsynets arbeid, som også er forebyggende helsearbeid. Hun fortalte også en del om det nye "Mattilsynet" som skal tre i kraft fra 1. januar neste år, slik at alt om mat da samles i ett tilsyn under mottoet "Fra jord og fjord til bord". Etter foredrag og panelinnlegg var det tid for samtale og spørsmål, og med en aktiv forsamling ble det mange tankevekkende innlegg. I år var det Kvinne- og familieforbundet sin tur til å presentere seg, og fylkesleder Grete Nordbæk ga en fyldig og interessant presentasjon av sin organisasjon. Temadagen i 2003 blir på samme sted og i samme tidsrom. Det var et sterkt ønske om smittevern og smitteberedskap som hovedtema. *Grete Langodden*

KFB-møte i Bjugn

KFBs fylkeskomite inviterte til beredskapsmøte i Bjugn 5. oktober under temaet: Trygge lokalsamfunn i Bjugn kommune? Hva vet du om samfunnssikkerhet og beredskapsarbeid i kommunen din? Ordfører Arnfinn Astad orienterte om Bjugn kommune og om kommunens fremtidsplaner på ulike felt. Blant annet arbeides det med et prosjekt med fjernvarme fra sjøvann fra fjæra, samt en vindmøllepark. Leder av fylkeskomiteen, Liv A. Mjelde orienterte om KFBs bakgrunn, historie og oppgaver. Nestleder i KFB, Gretha Thuen, holdt foredrag om hvor viktig det fortsatt er med god beredskap i hjemmet, slik at man har mulighet for å klare seg, for eksempel hvis strømmen går.

I den påfølgende meningsutveksling viste det seg at forsamlingen var svært interessert i hvilke tiltak kommunen har på smittevernområdet. Smittevern er en viktig del av kommunens beredskapsplan, ikke minst i våre dager når folk reiser til alle verdenshjørner, og vi på vår side får besøk fra fjerne himmelstrøk. Det ble en diskusjon med stort engasjement. I forbindelse med møtet fikk også deltakerne anledning til å ta en F-16 i nærmere øyesyn. Jagerflygeren Marianne M. Knudsen, for øvrig datter av fylkeskomiteens leder, lot møtedeltakerne få en titt på sin spesielle arbeidsplass.

Nestleder Gretha Thuen (t.h.) får innføring i hvordan et jagerfly skal håndteres av jagerflyger Marianne M. Knudsen.

Ordfører i Bjugn, Arnfinn Astad, får KFB-lysestake fra Liv Aasen Mjelde som takk for sin deltakelse på møtet.

KFB styrker informasjonen

KFBs hovedstyre vedtok på desembermøtet å styrke informasjonen fra KFB til medlemsorganisasjoner og fylkeskomiteer. I tillegg til nyhetsinformasjon gjennom KFB-bladet og nettsidene www.kfb.no besluttet komiteen å tilby alle medlemsbladene i KFBs tilsluttede organisasjoner et nyhetsbrev fire ganger i året. Nyhetsbrevet vil inneholde smånytt innenfor temaet beredskap og sikkerhet, både fra KFB og andre instanser som arbeider på dette området. Stoffet kan benyttes fritt av alle medlemsbladene.

KFB vil også sende to ekstra sendinger med nyheter og informasjon til fylkeskomiteene. Disse kommer i tillegg til de to sendingene fra KFB som sendes fylkeskomiteene i dag.

Vi mottar gjerne tilbakemeldinger på tiltaket og eventuelt forslag til endringer.

I SKUGGEN AV HOLOCAUST

Det er ei grundig og svært informativ bok Bjørn Westlie har skrive om jødebuoppgeret. I 1995 skreiv han ein artikkel i Dagens Næringsliv. Denne artikkelen vart utgangspunktet for det oppgeret som burde ha kome langt tidlegare, når det gjeld erstatning til dei norske jødane som overlevde Holocaust. Det er ein skamplott at dette ikkje er kome før. Og det er ein skamplott korleis det offentlege utvalet som vart nedsett for å ta seg av dette spørsmålet, kom ut, dvs fleirtalet i utvalet under leiing av fylkesmann Olaf Skarpnes. Men til all lukke hadde utvalet eit sterkt mindretal som ikkje gav seg, psykologen Berit Reisel frå Det Mosaiske Trossamfunn og historikaren Bjarne Bruland. Sistnemnde hadde skrive si hovudoppgåve om dette spørsmålet.

Mindretalet ønskte å sjå utvalet sitt arbeid i ein større samanheng, i eit større og breiare perspektiv enn berre å telje kroner og øre. Og til all lukke vann dei fram. Det vart mindretalet sitt syn som Regjering og Storting slutta seg til. Rett nok var det 50 år etter krigen at det endeleg kom, ein symbolsk, men i alle høve moralsk kompensasjon for det utilgjevelege tjuveriet av jødane sin eigedom. Og vi får eit Holocaustmuseum på Bygdøy som for alltid vil minne oss om uretten mot jødane.

Westlie har gjort eit svært grundig arbeid. Han summerar opp det meste at Holocaustdebatten heime og ute. Han skriv om rettssaka mot den engelske forfattaren David Irving og den norske historikaren Hans Fredrik Dahl si støtte til Irvings historieforfalsking. Som ein hugsar måtte Dahl til slutt legge seg flat.

Elles byggjer Westlie si bok på lagnaden til den jødiske kjøpmannen Caplan frå Narvik og si eiga søge. Forfattaren er son av ein tidlegare SS-mann. Og det anar han at dette er noko av hans måte til eit oppger med det han ikkje kan godkjenne og stå for når det gjeld faren. Han stiller opp på eit møte med ein av dei to organisasjonane med barn av tidlegare nazistar. Det er skremmande, uhyggjeleg. Her er inga forståing for uretten som er gjort, berre forsvar. Dei har ikkje forstått, eller vil ikkje forstå, noko som helst.

Boka sluttar med eit møte mellom Westlie og Harry Caplan som miste faren i Holocaust som liten. Båe saknar ein far. Båe har mist han, men på ulik måte. Det er eit sterkt møte. Det er det også for lesaren. I det heile er det ei sterk bok.

Bjørn Westlie:

Oppgjer

I skyggen av Holocaust.

Aschehoug forlag

TYSK SOLDAT SI DAGBOK

Det er ikkje så mange skildringar frå okkupasjonsåra skrive ned at tyskarar. Såleis er det interessant å lese ei bok frå den sida. Og ei slik bok er presten Johannes Martin Hennig frå Hamburg si dagbok frå siste krigsåret. Han var 42 år gammal då han vart utskreven til Wehrmacht. I mars 1944 vart han sendt til Nord-Noreg. Han var ikkje i feltteneste, men hadde som oppgåve å vakte dei russiske fangane som arbeidde på Nordlandsbana. Hennig er ein svært reflekterande person. Han er også litt av ein kunstnar, og har stor glede av å måla den storslåtte nordnorske naturen. Han er også ein dyktig fotograf og nyttar fotoapparatet flittig. Så ofte han har høve til det, går han turar i fjellet. Boka er redigert ut frå dagboka hans og brev han sende til kona og barna sine. Han er trufast mot kona der heime og ser med undring på det som mange av kameratane finn naturleg - ei sidekone i okkupasjonslandet. Nokre av breva vågar han ikkje å sende. Men ein nordmann tek vare på dei og sender dei til han etter krigen. Og såleis kunne det bli bok av det.

Hennig har vondt av russarane. Han reagerer sterkt på dei som er brutale mot fangane. Stort sett er russarane både arbeidssame og greie å ha med å gjere. Han fortel i detalj om då ein flokk russarar rømde frå krigsfangeleiren i Kalvik og blodbadet som fylgde. Nokre kom seg unna. Andre vart brutalt meia ned. Han både forstår og ikkje forstår den norske veremåten ovanfor okkupasjonsmakta. Det er elles stor skilnad. Nokre nordmenn er konsekvent avvisande. Andre kan prate og vere hyggjelege. Etter kvart har Hennig lært seg ein god del norsk, slik at han er i stand til å kommunisere.

Ein gong vert han beden om å halde gudsteneste. Men det må han seie nei til. Så langt rekk ikkje norsk-kunnskapane. Hennig opplever den tyske attendetrekkinga frå Finland, med ein uendeleg straum av soldatar, hestar og bilar. Han skjønner t krigen snart vil ta slutt. Han er ikkje Hitlertilhengar og kjenner det nærast som godt den dagen meldinga kjem at Føraren er død.

Etter kvart vert det attendereis til Tyskland som opptek han mest. Vil han finne att huset sitt, og er alt bra med familien? Etter ei lang og omstendeleg reise er han endeleg i Hambro. Han får telefonkontakt med eine dottera. Og då han stig av trikken i utkanten av byen, står dei der alle. Han kjenner ei fantastisk glede. Tenk å vere så heldig.

Johannes Martin Hennig

Berit Nøkleby (red.)

Ein tysk soldats dagbok

- frå krigen i Nord-Norge

Det Norske Samlaget

MOT EIN BAKGRUNN AV PIGGTRÅD

Då Imre Kertesz i 2002 fekk Nobelprisen i litteratur, var det truleg få som kjende dette forfattarnamnet, inkludert undertekna.

Må då eg las at han var av jødisk ætt, budde i Budapest og hadde vore i fleire konsentrasjonsleirar under krigen, vart interessa vekt både for forfattaren og forfattarskapet.

Kertesz var berre 15 år gammal då han i 1944 vart deportert til Auschwitz og vidare til Buchenwald/Zeitz. Dei ungarske jødane var av dei siste som vart utrydda. Imre Kertesz overlevde og kom attende til Budapest. Og han vart ein betydeleg forfattar. Han er elles den første ungarar som har fått Nobelprisen.

Det er vel ikkje så underleg at ein stor del av bøkene hans handlar om Holocaust.

Debutromanen "Uten skjebne" handlar om hans eige liv. Då han og ei rekkje andre ein dag får ordre om å gå av bussen, forstår han lite av kva som ventar. Han trur at han skal til ein ny og betre arbeidsplass. Det går ei god stund før det går opp for han kva som verkeleg hender.

Er det fordi han er så ung at han på ein underleg måte klarar å tilpasse seg, ikkje heilt forstår røyndomen?

Det er ein annan måte å skildre konsentrasjonsleirane på, utan den moralske indignasjonen og protest vi ventar. Kan hende er det nettopp denne vinklinga som gjer boka så sterk. Lesaren vert konfrontert - ikkje berre med dei grufulle overgrepa, men like mykje av breidda av den tankeløysa som dei vart utførte med. Både bødler og ofra var opptekne av dei praktiske problema. Dei store spørsmål eksisterte ikkje.

Liv er tilpassing, tykkjest vere Kertesz sin bodskap. Er ikkje dette ein filosofi som gjeld i alle samanhengar?

Vi har etter kvart fått mange bøker om konsentrasjonsleirane. Også i denne boka møter vi mykje som er kjent frå tidlegare bøker. Men den er også onnorleis. Ein les med ei viss undring. Var det mogeleg å oppleve det slik?

Er det slik at mennesket meir og meir kan underordne seg samfunnet si makt?

Det er viktige filosofiske spørsmål forfattaren reiser - mot ein bakgrunn av piggtråd.

Imre Kertesz
Uten skjebne
Pax forlag

NAZIBARNA SI SOGE

Historikaren Baard H. Borge Har gjort ei brei undersøking av barna til kvinner og menn som var aktive i eller medlem av Nasjonal Samling i åra fram til 1945.

Om dei fekk to barn kvar, må det i dag finnast mellom 100 000 NS-barn her i landet. Dette blir stundom forveksla med dei rundt 10 000 krigsbarna, altså barn som vart eit resultat av dei talrike kjærleiksforholda mellom tyske soldatar og norske kvinner i okkupasjonsåra. Borge sende ut eit omfattande spørreskjema og fekk svar frå 375. Han intervjuar også eit hundretals personar. Det er sterke forteljingar vi får del i. Mange av barna hadde vonde opplevingar. Dei vart hundså både av vaskne og barn. Dei opplevde mobbing på skulen både av medelevar og lærarar. Dei vart spytta på, dei fekk juling, dei vart kalla naziengel. Ei kvinne fortel korleis ei vaksen kvinne reiv henne ut or 17. maitoget. Ho hadde ingen rett til å gå der. Andre fekk høyre utsegn som "slike som du burde ikkje vore fødte". Det er sterkt å lese om kva uskuldige barn kunne bli utsette for. Verst var det nok i dei første åra etter frigjevinga. Men det hang lenge i, og framleis er det dei som må lide fordi foreldre eller besteforeldre var på feil side. Mange har opplevd at dei ikkje kom inn på skular, ikkje fekk jobb som dei var godt kvalifiserte for, då det kom for dagen at foreldre eller besteforeldre hadde vore med i NS. Forfattaren etterlyser eit klart og tydeleg signal frå styremaktene der dei gjev uttrykk for den urettvisa mange NS-barn har opplevd, og tek fråstand frå dette. Det vert vist til utsegna frå stortingspresident Kirsti Kolle Grøndahl si tale 8. mai 1995, der ho omtala lidinga til NS-barn og krigsbarna i nokre få generelle setningar. Det vert også vist til nokre liner i ein nyårstale av Kjell Magne Bondevik. Men dette er ikkje nok, meiner forfattaren.

Heilt til slutt i boka siterer han Kari Berle som meiner det er svært viktig at NS-barna vert synlege: "Det er ingen skam å være barn av foreldre med NS-bakgrunn, slik det heller ikke er noen skam å være barn av lærerforeldre, kommunister eller hvilken som helst gruppe mennesker i vårt land. Også for oss er det våre egne liv det kommer an på. Dessuten er det på tide at vi blir synlige - for andre - og for oss selv".

Dette er godt og rett sagt. Til sjuande og sist kan ingen svare for andre enn seg sjølv. Det gjeld oss alle, også NS-barna. Det er på tide at dei som har vor utsett for urettvise handlingar får ursaking - frå samfunnet og frå oss alle.

Baard H. Borge:
De kalte oss naziengel
NS-barnas historie 1940-2000
Det Norske Samlaget.

Supertilbud! Krus til halv pris!

Vi fortsetter ryddingen av lageret og selger ut restbeholdningen av våre krus med KFB-logo for

kun kr 25,- pr stk.

Ved kjøp av 10 stk: Kun kr 195,-!

Ja, jeg bestiller antall krus med KFB-logo.

Navn:

Adresse:

Postnummer:

Sted:

Bestillingen sendes KFB, Oslo mil/Akershus, 0015 Oslo

Du kan også bestille på telefon 22 42 49 12/23 09 34 58 eller på epost: kfb@kfb.no

KFB-materiell

KFB selger en rekke profileringsartikler til kostpris. KFB har også forskjellig materiell for informasjon og skoloring. Til utlån på stands, markeder og liknende har vi KFB-parasoller og to store rullgardinplakater. Plakat med KFB-logo er gratis.

PROFILERINGSVARER

☐ Ur/røykvarsler, gavepakning med KFB logo	kr 245,-
☐ Liten lommelykt m/kniv med KFB logo	kr 212,-
☐ Lommelykt maglite AA med KFB logo	kr 163,-
☐ Skipssekk natur med KFB logo	kr 98,-
☐ Joggedress L/XL med KFB logo	kr 205,-
☐ Joggedress XL/XXL med KFB logo	kr 210,-
☐ KFB krus	kr 25,-

TINNVARER

(BEGGE MED KFB LOGO TRYKKET UNDER)

☐ Kammerstake m/hank	kr 210,-
☐ Skål	kr 217,-

BØKER

☐ Kvinnernes forsvarshistorie	kr 175,-
☐ Kvinnes Frivillige Beredskap 50 år	kr 50,-
☐ Kvinner i beredskap i 40 år	kr 20,-

STØTTEMEDLEMSKAP

- Jeg vil tegne støttemedlemskap i KFB for kr 100,- pr år og får da KFB-bladet fire ganger i året.

KURS

KFB tilbyr kursene "Opplæring i omsorgsarbeid" og "Opplæring i sivilt beredskap". De kan gjennomføres som studieringer. Kursledermappe koster kr 50,- pr kurs.

BESTILLING

Telefon: 22 42 49 12 Telefaks 22 42 85 52 E-post: kfb@kfb.no

KFB deltar på "Grenseløse kvinner"

KFB vil delta på messen "Grenseløse kvinner" som går av stabelen i Østfoldhallen 22. –24. mai 2003. Det er KRU-Østfold (Kvinner –Ressurs – Utvikling) som i samarbeid med Fredrikstad kommune og Kvinner Viser Vei inviterer til dette arrangementet, som skal inneholde kultur, aktiviteter og et rikholdig seminarprogram.

FADDERORDNINGEN

Hovedstyret har vedtatt at hvert medlem i hovedstyret skal ha ansvar for to fylker hver. Det legges i tillegg vekt på kontakt med de respektive organisasjoners fylkes/kretsledd. Fordelingen av ansvarsområder er som følger:

Østfold	Toril Bjørken Skjørholm
Akershus	Aase Aanonsen
Hedmark	Anne Hatlevik
Oppland	Ingebjørg Widding
Buskerud	Aase Aanonsen
Vestfold	Gerd Jakobsen
Telemark	Synnøve Lohne - Knudsen
Aust-Agder	Synnøve Lohne - Knudsen
Vest-Agder	Else Langberg Buraas
Rogaland	Else Langberg Buraas
Hordaland	Gretha Thuen
Sogn og Fjordane	Ingebjørg Widding
Møre og Romsdal	Gerd Jakobsen
Sør-Trøndelag	Toril Bjørken Skjørholm
Nord-Trøndelag	Gretha Thuen
Nordland	Anne Hatlevik
Troms	Anne-Lise Johnsen
Finnmark	Anne-Lise Johnsen

KFB-nytt

KORTERE LINDERUDSEMINAR

KFBs hovedstyre har vedtatt å korte det tradisjonelle Linderudseminaret ned til en varighet av en og en halv dag. Det endelige omfanget og uformingen av Linderudseminaret 2003 vil bli vedtatt i hovedstyrets første møte i 2003.

ÅRSMØTE

KFBs årsmøte vil bli avholdt fredag 28. og lørdag 29. mars.

REGIONSEMINAR

Regionseminar for fylkene Aust- og Vest-Agder og Rogaland legges til Kjevik skolesenter i tiden 25. - 27. april. Blant foredragsholdere og veiledere finner vi solide navn som politimester for Agderfylkene, Bjørn Hareide og de tre fylkesmennene Hjalmar Sunde, Aust-Agder, Ann Kristin Olsen, Vest-Agder og Tora Aasland, Rogaland.

FINNMARK DELES

Finnmark fylkeskomité nedla på sitt årsmøte 12. oktober det daværende styre. KFB sentralt gikk i høst inn for at Finnmark deles i to – Vest- og Øst Finnmark. KFBs medlemsorganisasjoner vil finne kandidater til de nye komitéene som vil bli dannet.

er et samarbeidsorgan for følgende frivillige og faglige organisasjoner:

Kommunikasjonsforbundet
Nasjonalforeningen for folkehelsen (NFF)
Norges Bygdekvinneforbund (NBK)
Norges Fiskarkvinneforbund (NFK)
Norges Kvinne- og Familieforbund (K&F)
Norges Lotteforbund (NLF)
Redningsselskapet (NSSR)

H.M. Dronning Sonja er KFBs ærespresident
Prinsesse Astrid fru Ferner er KFBs høye beskytter

KFB HAR SOM FORMÅL Å ARBEIDE FOR Å STYRKE LANDETS BEREDSKAP

KFBs Hovedkomité består av en representant for hver organisasjon på landsplan samt en leder og en nestleder.

Leder	Aase Aanonsen, Skaugum gård, Semsveien 194 A, 1384 Asker
Nestleder	Gretha Thuen, Langliveien 4, 1593 Svinndal
Medlemmer	Synnøve Lohne Knudsen, Komm.forb. Ingebjørg Widding, NFF Toril Bjørken Skjørholm, NBK Anne Hatlevik, NFK Anne-Lise Johnsen K&F Else Langberg Buraas, NLF Gerd Jakobsen (NSSR)

LEDERE/KONTAKTPERSONER I KFBs 18 FYLKESKOMITÉER:

Østfold			
Akershus	Åse Marie Pettersen, Ragnhild (NBK)	63 83 28 76	privat
	Jølsens vei 40 D, 2006 Løvenstad	91 39 93 79	mobil
Hedmark	Tove Slemdal, (K&F)	62 48 76 27	privat
	Taubaneveien, 2560 Alvdal		
Oppland	Wenche Rolstad, (K&F)	61 31 08 82	privat
	Skarimoen 32, 2760 Branbu	40 24 48 96	arbeid
Buskerud	Kari Harm, (NLF)	32 83 37 38	privat
	Skogliveien 130, 3047 Drammen	32 88 29 80	arbeid
		32 81 85 60	fax
Vestfold	Kari Backe-Wiig, (NBK)	33 33 26 23	privat
	Låhne, 3170 Sem		
Telemark	Lisbeth Guldbbrandsen (NLF)	35 59 23 59	privat
	Blåbærsvingen 3, 3930 Porsgrunn	35 91 43 18	arbeid
Aust-Agder	Marit Lilleholdt, Fiane, (NBK)	37 16 01 49	privat
	4900 Tvedestrand		
Vest-Agder	Marianne Jensen (NFF)	38 39 30 02	privat
	Gabriel Lunds gate 9 –	38 39 93 48	arbeid
	4550 FARSUND	92 66 59 48	mobil
Rogaland	Liv Vennestrøm, T, (NLF)	51 53 64 50	privat
	Hornklovesgate 19, 4010 Stavanger	53 49 27 07	arbeid
Hordaland	Bjarnhold Hodneland, (K&F)	55 18 64 93	privat
	Torvli 7, 5095 Ulset	55 53 30 30	arbeid
Sogn og fjordane	Reidun Skår, 6953 Leirvik (NFF)	57 78 81 80	privat
Møre og Romsdal	Anne-Lise Johnsen, 6494 Vevang (K&F)	71 29 81 56	privat
Sør-Trøndelag	Liv Aasen Mjelde (NLF)	72 58 09 86	privat
	Kolstadflaten 39 A, 7098 Saupstad	73 59 80 60	arbeid
Nord-Trøndelag	Inger Dalsauet, (NBK)	74 14 45 13	privat
	Dalsgrenda, 7717 Steinkjer		
Nordland	Lillian Grøsnes, (NBK)	76 12 86 97	privat
	Frøskeland, 8400 Sortland	76 12 43 93	arbeid
Troms	Emmy Iversen, (NLF) kontaktperson	77 65 67 98	privat
	Anna Eides vei 2, 9012 Tromsø	77 60 14 80	arbeid
Finnmark	May-Liss Sivertsen, (NFK)	78 98 10 09	privat
	Postboks 46, 9981 Berlevåg	78 98 11 12	fax

Store kommuner best på beredskap

I kommuner med mer enn 50 000 innbyggere har åtte av ti oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse), og halvparten har gjennomført analyser flere ganger. På landsbasis mangler fire av ti kommuner en ROS-analyse, eller har en som er eldre enn to år.

Dette kommer frem i en statusrapport om beredskapsarbeidet i kommunene som Direktoratet for sivilt beredskap (DSB) har gjennomført i samarbeid med Agenda Utredning & Utvikling. Undersøkelsen viser at ROS-analysene i stor grad omhandler aktuelle hendelser, mens kommunene i liten grad vurderer risiko i forbindelse med infrastruktur, tjeneste- områder og areal- og reguleringsplanlegging. Funnene som avdekkes i ROS-analysene integreres dessuten i liten grad i kommunenes ordinære virksomhet. - Kommunene må bli flinkere til å integrere arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap i ordinære plan- og beslutningsprosesser for å få på plass

et helhetlig og kontinuerlig beredskapsarbeid, sier underdirektør Anders Rosenhayn Hovdum i DSB.

STORKOMMUNER ØVER OFTERE

Statusrapporten viser at ni av ti storkommuner har gjennomført øvelse av kriseledelsen i løpet av de siste to årene, og øvingsaktiviteten er betydelig større i store enn i små kommuner. Samtlige av de store kommunene har også gjennomført forbedringstiltak etter forrige øvelse, mens tre av ti kommuner på landsbasis har ikke foretatt noen forbedringer etter øvelser.

Undersøkelsen avdekker videre at over

90 prosent av kommunene i Hedmark, Aust-Agder og Sogn og Fjordane gjennomførte øvelser de siste to årene, mens mindre enn halvparten av kommunene i Troms og Østfold har gjort dette. I Oppland, Vestfold og Finnmark har bare mellom 40 og 50 prosent av kommunene nylig gjennomført en ROS-analyse, mens over 80 prosent av kommunene i Telemark, Aust-Agder og Nord-Trøndelag har gjort det samme.

NY BEREDSKAPSLØV NØDVENDIG

- For ytterligere å styrke arbeidet innen samfunnsikkerhet og beredskap, er det helt nødvendig å sette i gang arbeidet med en ny beredskapslov, sier Hovdum. Han mener loven bør pålegge kommunene en generell plikt til beredskapsplanlegging, med blant annet risiko- og sårbarhetsanalyser, plan for kriseledelse og informasjonsberedskap.

- En generell beredskapsplikt vil være klargjørende for kommunene, og vil lette arbeidet med å sikre at kommunene har en gjennomgående god beredskap, avslutter Hovdum.

Statusrapporten om beredskapsarbeidet i kommunene ligger i sin helhet på www.beredskapsnett.no.

